

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
ДУ «НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ВИЩОЇ
ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

МАТЕРІАЛИ

**Всеукраїнської науково-практичної
конференції здобувачів вищої освіти**

**«МОЛОДЬ – АГРАРНИЙ НАУЦІ І
ВИРОБНИЦТВУ»**

**Актуальні питання розвитку аграрного та
земельного права: національний і
міжнародний вимір**

19 травня 2022 року

Біла Церква

2022

недосконалістю та не повною ефективністю діяльності державних органів, але постійно відбуваються вдосконалювальні процеси, видаються нові закони і постанови, виправляються старі. Важко не помітити того, що цей процес вдосконалення вже йде і з кожним роком набирає більшу швидкість та ширше охоплює всі аспекти, що стосуються державного управління.

Список літертури

1. Закон України "Про державну службу" за станом на 1 травня 2022р./Верховна Рада України. Київ : Парлам. вид-во, 2022. 19 с. (Закон України)

УДК 35.07/.08(477):005.2'06

ЩЕРБИНА О.Є., студентка 2-го курсу

Науковий керівник – **МЕЛЬНИК О.Г.**, канд. юрид. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ПРАВОВИЙ ЗВИЧАЙ ЯК ДЖЕРЕЛО РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОГО ПРАВА

Питання звичаю як джерело права в романо-германській правовій сім'ї є суперечним. Розглянемо формування звичаю та його місце в джерелах права романо-германської системи.

Ключові слова: звичай, романо-германське право.

Першою історичною формою (джерелом) права є правовий звичай, і погляди на нього в романо-германській правовій сім'ї є доволі не однозначними і розбіжними. Думки розходяться між прибічниками соціологічної концепції та прихильниками позитивістської теорії. Прибічники соціологічної концепції перебільшують роль звичаю в романо-германському праві і вважають, що звичай базується на ідеї принципової відмінності звичаєвого права від державного. Також одночасно, прихильники позитивістської теорії фактично виступили проти звичаю і намагаються скасувати його місце в практиці. На думку Р. Давида, звичай у романо-германському праві не є тим основним і первинним елементом права, як того бажає соціологічна школа, проте його роль разом із тим аж ніяк не є такою незначною, як вважають позитивісти [1, с. 102].

Різновиди звичаїв, які вирізняє Р. Давид [2, с. 99]:

1. Звичаї, які є додатком до закону. Вони створюють найоптимальніші умови для роз'яснення і застосування нормативно-правових актів.

2. Звичаї, які діють на зміст закону. Вони регулюють лише суспільні відносини, які не врегульовані законодавством. У деяких державах це закріплюється на рівні законодавства.

3. Звичаї, які діють всупереч закону. Вони є доволі рідкими в романо-германській системі права, тому зачасту можуть обмежуватись. Це пов'язано з тим, що ні в одній країні суди не виступають проти законодавчої влади.

В історичному розвитку романо-германської сім'ї, звичай фактично зародився із цією правовою сім'єю одночасно. Однак з часом, важливість звичаю потрохи зменшується в Європейських країнах. Це пов'язано з тим, що в процесі утворення розгалуженої правової системи, закони та судові рішення починають виштовхувати звичай як джерело права.

В країнах Європи у XV—XVII століттях відбулась значна компіляція звичаїв, з метою упорядкування існуючих, розбіжних звичаїв, що значно полегшело їх використання в суддівській діяльності. Модернізуючи старі звичаї до нових умов, компіляція руйнувала у звичаях їх природний потенціал, прирівнюючи їх до простих законодавчих актів. Кодифікація сприяла подальшому зниженню значення звичаю як джерела права. Вона проводилась по всій Західній Європі в XIX—XX століттях, і встановила закон на провідне і практично одне джерело права романо-германської сім'ї.

Значним етапом розвитку романо-германської системи є те, що звичай можна віднести до джерела права виключно після з'єднання його з позитивним правом. Таке набуття звичаю правового характеру, пов'язане з визнанням його державою, і відбувається двома шляхам: судовим і законодавчим[3, с. 36].

Основний спосіб - судовий, виходячи із того, що звичаєве право виникає із судової практики. Звичай береться до уваги і застосовується судом, а рішення суду забезпечується примусовою владою держави. У такий спосіб, суд начебто обладнує звичай юридичними санкціями. Без суддівського підтвердження звичай не є обов'язковим, і тому не може визнаватись правовим.

Законодавче визнання здійснюється за допомогою посиленням в тексті нормативно-правового акта на перспективу врегулювання певного звичаю. Це сприяє визнанню вже сталих звичаїв, наділяє їх юридичним характером та робить їх обов'язковими для суддівської практики.

Отже, з огляду на вище зазначене, звичай відіграв важливу роль з самого зародження романо-германської правової сім'ї. З часом сформулювались різні погляди на звичай, були виокремлені різновиди, проводилась модернізація, але на жаль, в багатьох країнах Європи це джерело стає менш актуальним і застосовуваним, на відмінну від інших джерел права цієї правової сім'ї.

Список літератури

1. Порівняльне правознавство у таблицях : підручник / С.П. Погребняк, Д.В. Лук'янов, І.О. Биля-Сабадаш та ін. ; за заг. ред. О.В. Петришина. Харків : Право, 2012
2. Корунчак Л.А. Генеза та еволюція джерел права: синергетичний підхід. Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2019. С. 99
3. Матвеева Л.Г. Сім'я законодавчого права. МВС України Одеський державний університет внутрішніх справ: Одеса, 2016. С.36

Щербина О.Є., Мельник О.Г. Правовий звичай як джерело романо-германського права.....	62
Плахотнюк А., Настіна О.І. Землі сільськогосподарського призначення як об'єкти оподаткування.....	64
Сергєєв О. В., Єфремова І. І. Порушення прав дитини у шкільних установах.....	66
Щербина О.Є., Настіна О.І. Підстави та порядок припинення права власності на землю за земельним законодавством.....	68
Худьо Ю.В., Настіна О.І. Права громадян – спадкоємців на земельну частку (пай), посвідчену сертифікатом.....	72
Петрук Н.В., Мельник В.О. Актуальні питання розвитку аграрного та земельного права: національний і міжнародний вимір.....	74